

Zorgen om Gewoon roodlijstjesmos

E.J. (Eddy) Weeda

Veeralle 28, 8019 AC Zwolle (ejweeda@hotmail.com)

Abstract: Misgivings about 'Common Red List Moss'

The recent list of Dutch moss names published in Buxbaumiella 61 still contains several vernacular names with the adjective 'Gewoon' (= common) for mosses that are not at all of common occurrence. Because the main function of vernacular names is enabling communication between bryologists and non-bryologists, such names should not evoke misunderstandings. It's hard to explain that a 'common' moss species holds a position on a Red List. Therefore the relevant Dutch moss names should be changed.

Noordoost-Friesland is in ons land een van de laatste bastions van Appelmos (*Bartramia pomiformis*). Binnen deze streek inspecteerden Rienk-Jan Bijlsma en ik in de herfst van 2003 de houtwallen van boer Fokke Benedictus te Wytfean bij Eastermar. Fokke was een jaar of twaalf geleden oprichter van de Vereniging Eastermars Lansdouwe, de eerste agrarische natuurvereniging van ons land. Hij onderhoudt zijn houtwallen dan ook met liefde en was zeer verguld toen we er flinke pollen Appelmos vonden, hoeveelheden die we elders in het land niet kennen (Weeda 2004). Hij heeft zijn trots op dit bezit niet onder stoelen of banken gestoken en er inmiddels drie plaatselijke kranten mee gehaald (Zoals op maandag 14 juni 2004 in het Nieuwsblad van Noord-Oost Friesland: zie p. 40). Eén ding heb ik Fokke niet verteld: dat het om Gewoon appelmos ging ... Het is zo omslachtig om te moeten uitleggen dat het weliswaar het gewoonste van de twee Nederlandse appelmossen is, maar dat dit niet zoveel zegt omdat de andere soort het al veertig jaar voor gezien houdt.

Een van de mooiste Abelen-lepenbosjes van Kennemerland lag bij Overveen aan het begin van het Visserspad. Er stonden kapitale lepen en op twee daarvan groeiden plakATEN Pelsmos (*Porella platyphylla*) van een vierkante meter groot. Tot de beheerder besloot de lepen preventief te ruimen omdat ze weleens ziek zou kunnen worden. Uit naam van Pelsmos, dat in de duinstreek zijn meeste groeiplaatsen al eerder had verloren, heb ik protest aangetekend. Niet dat het iets geholpen heeft, maar toch: stel je voor dat ik uit naam van Gewoon pelsmos had geprotesteerd ...

Laat ik vooropstellen dat ik de Nederlands-Vlaamse afstemming in de naamgeving van de mossen (Siebel et al. 2002) een prima zaak vindt. Laten we vooral goede Europeanen worden en daartoe beginnen de Vlamingen als volwaardige partners binnen het Nederlandse taalgebied te behandelen. Maar als de naamgeving toch overhoop wordt gehaald, dan graag in één keer goed. Waartoe hebben we Nederlandse namen? Niet voor de onderlinge communicatie in de BLWG, want daar spreken we gewoon simpel Latijn. Nee, om met onze lievelingen de boer op te gaan. Boer Fokke Benedictus bijvoorbeeld, of de boswachter in Overveen, of gewoon de Overheid. Nederlandse namen blijken onontbeerlijk om de wilde flora en fauna beleidsmatig relevant te maken. Daarom: weg met Gewoon roodlijstjesmos!

Literatuur

- Weeda, E.J. (m.m.v. P. Swagemakers, R.J. Bijlsma & H. Spruit). 2004. Boerendiversiteit voor biodiversiteit. Een inventarisatie van de spontane plantengroei op vijf natuurvriendelijke rundveebedrijven. Alterra-Rapport 973, Wageningen, 100 pp.
- Siebel, H.N., O. Heylen, M.J.H. Kortselius & H. Stieperaere. 2002. Nederlandstalige naamlijst van de mosflora van Nederland en België. *Buxbaumiella* 61: 1-67.

Naschrift Henk Siebel:

De commissie die zich met de Nederlandstalige namen van mossen in Nederland en België heeft beziggehouden (Siebel et al. 2002.) heeft zich toen ook over het minder gelukkige gebruik van 'gewoon' in namen gebogen. De meerderheid van de commissie vond het toen in deze gevallen geen probleem in Nederlands-Belgische context. Er is de voorkeur gegeven aan zoveel mogelijk stabiliteit (dus behoud) van Nederlandstalige namen omdat het veranderen van namen juist verwarring geeft. Het voorkomen van 'gewoon' in namen van soorten die nu op de Rode Lijst staan kan ook juist worden gebruikt om aan te duiden hoezeer soorten achteruit zijn gegaan en hoe snel dat kan gaan. Nu zeer zeldzaam terwijl ze vroeger nog zo talrijk waren dat men de term 'gewoon' in de naam durfde te gebruiken.

Zeldzaam appelmos

EASTERMAR – *Bartramia pomiformis*. De zeldzame appelmos met deze Latijnse benaming blijkt onlangs op de karakteristieke dijkswallen onder Eastermar te zijn ontdekt. De vondst is van zeer groot belang, omdat de soort in ons land met uitsterven wordt bedreigd. Appelmos komt sporadisch nog voor in de Renkumse beekdalen. Hoewel de hoeveelheid in Eastermar in haar totaliteit niet groter is dan een vel A4-papier wordt de populatie appelmos hier nu al als een van de grootste en misschien wel de meest omvangrijkste in ons land ervaren. De soort blijkt zeer gevoelig te zijn voor de zon en ook voor organische stoffen van buitenaf. "Er mei winliken gjin inkele organyske stof op dizze mossoort lizzen bliuwe", zo vat ecologisch boer Fokke Benedictus uit Eastermar het unieke karakter samen. Dat de vondst op de dijkswallen is gedaan, verbaast hem dan ook niet. "De wâlen hawwe in moaie hichte. Alles wat der op it mos falt, rûgelt der wol wer ôf". In z'n algemeenheid gelden mossoorten op ook bomen als indicatoren voor een zuivere (lucht-)omgeving.